

ganjan, ker mu njegovi tovariši s svojo malomarnostjo podkopujejo in uničujejo ugled. Tudi šolske oblasti se ne drže teh zakonitih predpisov, in radovedni smo, katero izpričevalo izdasta oni nadučitelj in okrajni šolski nadzornik tistim otrokom, ki sta jih oproščala od šolskega obiska že iz 5. šolskega leta, ne oziraje se na to, ali znajo predpisane vednosti? Odpustnice ne, ker niso dosegli predpisanega znanja, a odhodnice tudi ne, ker niso slaboumni, lahko bi bili dosegli predpisane vednosti, ako bi bili še 3 leta obiskovali šolo.

Vem, da poreče Goriški, s tem bi se res pobijalo analfabetizem, a kako pravi otroke, da bi obiskovali šolo še čez šol. dobo, ko je niti v času te ne obiske redno? Tudi jaz nisem prijatelj prepogostemu kaznovanju; zakaj prepričanja sem, da naj se kaznuje, čim manj je mogoče, a vendar kadar je znanje neobhodno potrebno, naj se jo tudi rabi. Marsikoga je že izmodrila pametna, primerna in o pravem času porabljen kazni. Ravno tako je tudi tukaj. Ako starši ne spoštujejo in slušajo šolskih zakonov in predpisov, se ne morejo izogniti in odtegniti zato določeni kazni. Kaznovati se mora koj o pričetku šolskega leta in ne šele proti koncu. Kaj mi pomaga, ako pride otrok v šolo šele zadnje mesece šolskega leta, ko je že toliko zaostal, da ne more slediti skupnemu pouku?

§ 5. istrskega dež. zakona z dne 31. julija 1895., št. 18, določuje, da se ima kaznovati starše, ki ne vpišejo svojih otrok pravočasno, z globo 10 do 50 K, a § 8. določuje kazni onim, ki jih ne pošiljajo redno v šolo med letom vsak mesec, do 10 K. To bi se moralo redno vršiti in kazni koj iztirjati, pa bi se starši ne izgovarjali z ničevimi izgovori, kakor n. pr.: »Moj otrok je velik, ne vodi več v šolo.« Tega se ne drže šolske oblasti. One, če je otrok tudi 10krat v letu naznanjen, ne kaznujejo nikdar več kot z 2 K, in še te kdaj izterjajo? Jaz vem za slučaji, ko so tirjali očeta za šolsko kazni zaradi nerednega obiska njegove hčere, ko je bila ta hči mati že dveh otrok. Taka kazni res ni imela drugega uspeha, kot da je dražila proti učiteljskemu ljudske šole. Seve, da bi redna vršitev teh paragrafov prouzročila mnogo dela in sitnosti šolskim oblastem, a gospodje, ki ne marajo delati, je najbolje, da puste službo in gredo; zakaj čudno je, ako se predsednik okrajnega šolskega sveta bolj zanima, ali imajo psi nagobčnike, kakor zato, ali hodijo otroci v šolo.

Ako bi se vršilo po mojem mnenju zgoraj navedene paragrafe, bi se pomnožilo število šolskih otrok, tako da bi bilo potreba natančno vršiti § 11. drž. šol. zakona in bi se ne smelo dovoliti, da postavljata deželni šolski svet in deželni odbor razne ovire. Res je, da bi porabilo ljudsko šolstvo nekoliko več denarja, a je tudi res, da bi donajalo veliko boljše uspehe.

Ljudskemu šolstvu je dala država drugi udarec s tem, da je pustila, da vrše dežele § 55. drž. zakona samovoljno, kakor jim ljubo. S tem je pahnila ljudskošolsko učiteljsko naravnost v mizerijo. Učiteljsvo je polno življenjskih skrbi in prisiljeno, ali gladovati ali si iskati postranskih zaslužkov, da reši sebe in svoje najbednejšega. Pomislimo sedaj — ali je človek tako izmozgan in poln skrbi, sposoben zbrati svojega duha in poučevati s pravim veseljem in v nemo? Kdor ima le še kaj razuma in srca, mi bo priznal, da to ni mogoče. In če nima učitelj zbranih svojih misli in če ne more učitelj poučevati z veseljem in zanimanjem, kako nato otroci zberou svoje misli ter naj sledi pouku z veseljem in zanimanjem? In kako naj se prejme to učenje otrok za njih vse življenje? Ne, tak pouk je raztresen, kakor je učitelj raztresen zaradi življenjskih skrbi in postane le prekmalu površen ter kmalu izgine, tako da otroci po par letih pozabijo, kar so se učili v šoli in so kmalu zrel analfabeti. Če hoče država znižati odstotek analfabetov, naj sama poseže vmes in reši ljudskošolsko učiteljsko bednega stanja.

To so moje misli, a nikakor ne mislim, da so najpopolnejše, zato upam, da se bo oglašil še kateri tovariš in priobčil svoje mnenje o tej zadevi.

Društvo učiteljev slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol.

Odbor društva učiteljev slov. obrtn. nad. šol je prejel pismo, ki naznanja v njem tovariš Slapšak svoj izstop iz društva. Ta korak opravičuje s tem, da mu je poslanec Jaklič* rekel, da gori navedeno društvo ni

* Kaj se vendar vtika celo v to zadevo, ki ga popolnoma nič ne briga?! Jaklič že davno ni več učitelj; naj torej pušči učiteljske stvari popolnoma na miru! Ured.

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tvrdko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštne prosto!

Izredno nizke cene!

nepristranko, ker ima v svojem odboru samo enega člana Slomškove Zveze. Z ozirom na to izjavlja podpisani odbor tole: 1. Prvi stavek društvenih pravil se glasi: »Društvo je nepolitično.« 2. Poziv na prvi sestanek je bil poslan »Tovarišu in Slov. učitelju«. Prav tako tudi vabilo na ustanovni občni zbor. 3. Vabilo na ustanovni občni zbor so dobila vsa vodstva brez izjeme. 4. Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo 24 učiteljev, med temi po vednosti odbora samo en član Slom. Zveze. Tovariš Slapšak je bil izvoljen z vsemi glasovi, čeprav ni bil navzoč. 5. Na odborovi seji dne 1. februarja t. l. je bil ponovno sprejet nasvet, naj se objavljajo vsa društvena poročila in objave v obeh gori citiranih učiteljskih listih. Iz navedenega jasno sledi, da ima izvoljeni odbor najboljši namen udeležiti zahteve svojih pravil. To je pa mogoče le tedaj, če se ne bo — kakor povsod pri nas — tudi v novem društvu pojavilo nepotrebno razdiralno delo. Žal, da se je to delo že pokazalo. Vsem, ki jim je pri srcu napredek obrtno-nadaljevalnih šol in njih učiteljsva, v ravnanje.

To poročilo je dobil tudi »Slov. učitelj«.

Odbor društva učiteljev slovenskih obrtno nadaljevalnih šol.

K. HUMEK, HOČEVAR MAKŠ,
t. č. načelnik, t. č. tajnik.

Na Srbskem primanjkuje učiteljev.

»Srbska korespondenca« poroča, da potrebujejo za sedaj na Srbskem okrog 800 ljudskošolskih učiteljev in učiteljic, do čim pa bo za popolno uredbo ljudskega šolstva treba vsega skupaj do 1400 učiteljev in učiteljic. Prišlo se je mnogo učiteljev iz inozemstva, toda težave jim dela jezik, ki ga morajo poznati popolnoma. Srbska vlada se bavi z mislijo, da bi ustanovila za tako učiteljsvo posebne tečaje, da bi si v njih pridobilo potrebno kvalifikacijo in to ne samo v Belgradu, temveč tudi v drugih večjih mestih.

J. PAHOR: Narodnost in liberalizem.

(K diskusiji.)

I.

Program tov. Rakovščka je dovolj obsežen; vsega mogočega se dotika in pušča zraven tega še celo vrsto eminentno političnih vprašanj odprtih. Rad bi napravil z ozirom na to dejstvo čisto osebno opazko, a se rajši izognem s konstatacijo, da je vsaka smotrena politična aktivnost slovenskega učitelja izključena s takim programom, ki kultivira le še narodno nestrpnost, ki hoče narod gospodarsko dvigniti, toda z nauki, ki gospodarsko tlačijo in uničujejo. Tov. R. je namreč pojm narodnosti identičen z onim narodne naprednosti ali z jasnejšo besedo: z liberalizmom. S tem je povedano dovolj; kar je več, je le zahteva narodne avtonomije, ki je pa, kot nekaj samo po sebi umevnega, že skoro izven diskusije.

Preden nadaljujem, naj omenim, da se je problem naroda, oz. narodnosti do najnovejšega časa pri nas znanstveno le malo razpravljalo; intenzivneje se je pričelo to delo z rojstvom »Vede« in posebno še z njeno anketo o jugoslovanskem vprašanju, ki ga je prej resno pretresala le naša socialna demokratska stranka. »Vedina« anketa ni bila ravno najsrečnejše zasnovana, kot je dokazal ves njen potek, vendar nam je zbrala obilo gradiva, med katerim bo najboljše in najgloblje ono, ki raziskuje odnose s socioloških vidikov in na njih podlaga kaže razvojne smeri v prihodnosti. Ker vem, da je učiteljsvo le malo sledilo anketi ter zasledovalo z največjim interesom rajše dogodke na jugoslovanskih bojiščih, dogodke, ki so razvneli in zopet zadušili vso ono narodno vzhičenost polpreteklih dni, se mi zdi ne le umestno, temveč celo hvaležno, dotakniti se na tem mestu mimogrede rezultatov socioloških raziskavanj o narodu.

Kritje življenjskih potreb človeka je daries prva vzmet, ki giblje vse politično snovanje družbe, kritje življenjskih potreb

je bila pred tisočletji ona elementarna sila, ki je gnala človeka proti človeku takoj potem, ko ni zadoščal lovcu gozd, pastirju pašnik. Fizična moč je odločala, zato so se moške kad hitro združili v gruče, da so lažje obvladali divje, s katerim so se hoteli okoristiti, da so ga podvrgli in zasuznili, da so podjarmili v skupinah druge slabotnejše skupine, ki so jim odvzeli njih last ter jih obenem prisilili, da so posledj vršili delo za njih, da so z lastnim životom kriili potrebe zmagovalcev. Boljša organizacija teh poslednjih, opazovanje in zasledovanje zasuznjenih v vsakem njih koraku, je bil faktor, ki je odločal vedno v prilog močnejšega zavojevalca, pa če se je nahajal tudi v manjšini; boljše strnjena manjšina je kmalu gospodovala nad desorganizirano večino, ki je imela seveda še vedno svoje potrebe in interese. Tem interesom popuščati do gotovih meja je bila modra naloga gospodovalcev, ki so mnogokrat celo svojo govorico zamenjali z ono tlačencev, ki so mnogokrat celo njih običaje in šege prevzeli, da, celo verska naziranja. Z drugo besedo: pričela se je asimilacija med dvema skupinama, asimilacija, ki je družila, bližala različne socialne elemente; v teku stoletij so na ta način nastala iz rodov ljudstva, v katerih je izginila ona prvotna heterogeniteta, v katerih je padlo ono prvo sovraštvo, kot so izginili vsi nekdanji ostri, barbarski znaki podjarmljenja ter ostali več ali manj zakriti v neenakem socialnem položaju.

Družila so pa ljudstva v trdne pomožne skupine razen krvnega sorodstva, skupnega jezika, šeg in religije tudi skupna izobrazba, kultura in skupnost, četudi raznovrstnost, materialnih interesov. Že rod kot tak je nekakšen embrio novega civilizacijskega organizma, ki se zove država, čim se je pa oni zgodovinski proces podrejanja in nadrejanja toliko razvil, da so zasuznjeni svoj družabni položaj ne le ublažili, temveč začeli stremeti za tem, da bi se vsaj zdaleka približali gospodujočim, čim so se začeli pojavljati med njimi družabni razredi, stanovi, poklici, je bila država ustvarjena, država, do danes najvišja civilizacijska tvorba. Po naravnih zakonih, ne morda po moralnih, zakaj prvi nagib na poti k takemu organizmu je bil gotovo ta, zasigurati si pravo izkoriščanja, uživati mirno in nemoteno sadove prvega podjarmljenja. V nadaljnjem razvoju države, v kateri je oni početni brutalni antagonizem že premočen, v kateri je uglajanje medsebojnih odnosov, socialna amalgamacija že dovolj napredovala, se je pa kmalu pokazalo, kaj je bistveni namen te, čimdalje višje in kompliciranije organizacije. Kot svetilnik stoji sredi civilizatornega procesa v državi zahteva: zmanjšati, odstraniti absolutne sovražnosti med posamezniki in s tem tudi med sestavnimi deli družbe. Religija je prva, ki služi v tej službi. »Ne ubijaj!« je prastar nauk, ki se je zasvetil v človekovem razumu takoj, ko je z elementi državne organizacije uvidel potrebo te tvorbe. Za religijo pride pravo, predvsem kazensko in za njim civilno, z drugo besedo: sodstvo, pride uprava, naloge prenesenega delokroga, gospodarstvo z neshetimi svojimi panogami, naloge lokalne uprave itd. na znotraj, trgovina, kolonialna politika, mednarodno pravo i. dr. izven države; nepregledna vrsta zadev torej, ki služijo kot bojni motivi in podžigajo vedno iznova ter v novih oblikah bojno strast. Poklic države je, da dviga s svojo avtonomijo neprestani boj na čim višji civilizatorni nivo, da ne pušči vjeti sovražnosti iz rok, temveč racionalno pospešuje proces amalgamacije, uglajenja.

Nekak ideal je, da se pleme in država krijeta, da je prvo identično z drugim. Če je to doseženo, ne, če živi le stremenje in volja k temu v kakem ljudstvu, potem se lahko imenuje narod (nacija). Vendar pa ne more biti še taka država sociološki ideal. Kulturelna enakost se da v državi tekem časa doseči, gospodarska pa navadno ne v enonrodni državi, če ni bilo dano narodu, da bi v preteklosti zasedel ozemlje, ki se more smatrati ekonomsko enotno. Država torej, ki ni istovetna z enotnim ekonomskim ozemljem, ni še dovršen organizem, temveč se mora in se bo razvijala v tej smeri dalje; kulturna in gospodarska ozemlja moremo smatrati kot končni rezultat v tem razvojnem stremeljenju. (Daje.)

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učit. društvo za ptujski okraj je zborovalo 1. marca 1914 v Ptujju. Zborovanje je otvoril predsednik tov. Ogorelec Anton ter nas je seznanil najprej z uspehom, ki so ga imele okrožnice, poslane vsem šolskim vodstvom ptujskega okraja. Bila je to izvrstna ideja tov. predsednika, ki se je zahvaliti, da pristopijo društvu 20 novih udov. Le dva šol. voditelja sta obdržala okrožnico, vsi drugi so jo vrnili izpolnjeno. Iz vrnjenih okrožnic se razvidi, koliko plačujočih in izvršujočih, koliko samo plačujočih in koliko izven organizacije stoječih članov je v ptujskem okraju. Slednjih je le malo, pa seveda troto ne sme manjkati nikjer. — Kot 2. točka dnevnega reda je prišlo na vrsto poročilo tov. blagajničarke, ki je bila radi dopusta od občnega zbora odsotna. Poročilo se je vzelo z zadovoljstvom na znanje. Pregledovalca računov, tov. Vauhnik in tov. Kajnih, sta našla vse v najlepšem redu. K tej točki se je tudi sklenilo, da lahko rabi učiteljsvo za letos Ogorelecove položnice. Nato so se rešili razni dopisi ter določili delegati za Zvezino delegacijsko zborovanje v Mariboru. delegata sta se prostovoljno javila tovariša Lešnik Mirko in Karbaš Franc, za namestnika pa tov. Šerona Vinko.

Tov. Ogorelec nam je podal tudi poročilo o Učit. gospodarski in kreditni zadrugi v Celju ter izjavil, da dobro napreduje. Na znanje se je vzela tudi okrožnica o počitniškem tečaju v Ljubljani. Sklepano se je nato, kdaj naj se vrše zborovanja ter se je na predlog tov. Žihra Fr. sklenilo, da določim vsakokratno zborovanje predsednik sam. Glede račeta zborovanj je predlagal tov. Lovrec, naj se začne točno ob pol 10. uri, kar je bilo soglasno sprejeto. Tov. Lovrec je obenem predlagal, naj se v začetku vsakega zborovanja prečita zapisnik udov, kar se je tudi sprejelo.

Ker se lansko leto zaradi morebitne razširjave škrlatice ni vršil skupni izlet, zato se sklene, da se vrši letos skupni izlet meseca junija v Lipno pri Ptujski gori, kjer ima štajerska hranilnica vzorne vinograde. Končno je predlagal tov. Ivanjšič, naj se povabijo k zborovanju tudi predavatelj iz Maribora, čemur se bo ugodilo, kadar ne bo dnevni red preobširen.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 22. marca t. l. točno ob 10. uri v šoli pri Sv. Frančišku Ksav. po sledečem vzporedu:

1. zapisnik o zadnjem zborovanju;
2. dopisi;
3. razgovor in predlogi o saniranju dolga za Popotnika in Učit. Tvariša;
4. predavanje o Solčavi, Zemljic ml.;
5. slučajnosti.

Znano je vsem, da kar smo dosegli do sedaj, smo dosegli edinole po naših organizacijah. Kdor ima pravi razum in dobro srce, ve, kaj mu je storiti. Vsak društvenik je tedaj — moralično vsaj — primoran, udeležiti se zborovanj; obenem bomo čestitali Joškom in Josikam. Vse najljubše vabi k polnoštevilni udeležbi

Ivan Kelc, t. č. predsednik.

Šmarsko-rogaško učit. društvo zboruje v nedeljo, dne 22. sušca t. l., ob polu 1. uri v Šmarji v deški šoli po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Sanacija Zavezinih listov.
4. Volitev delegatov za skupščino Zveze v Mariboru.
5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi aljudno vabi odbor. Kozjansko učiteljsko društvo ima v četrtek, dne 19. sušca t. l., ob 2. uri pop. v Kozjem svoj občni zbor po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Predsednikovo poročilo o nabranem davku za obrambni sklad in o sanaciji Zavezinih listov.
4. Tajnikovo in blagajničarkino poročilo.
5. Razgovor o novem Zavezinem poslovniku.
6. Volitev odbora.
7. Volitev delegatov za Zvezino zborovanje v Mariboru.
8. Slučajnosti. Blagovolite se vsi pripraviti zlasti na 5. točko vzporeda. K polnoštevilni udeležbi vabi za odbor M. Grmovšek, t. č. predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. sušca t. l. v Slov. Bistrici. Po običajnem pozdravu predsednika se prečita zapisnik zadnjega zborovanja, dalje pa obilica dopisov, ki se rešijo drug za drugim. Nanovo so društvu pristopili: Tomazič Ivan, nadučitelj v Tinjah, Pouh Ivan, nadučitelj v Venčeslu in Fjzolič Gabriela, učiteljica v Tinjah. — Blagajnik je za obrambni sklad nabral 34 K. — Delegatom za Zvezino zborovanje v Mariboru se izvolila tov. D. Oselman, učitelj v Makolah, in Jos. Rainer, učitelj v Gornji Polskavi; za Zvezino zborovanje v Pulju pa tov. predsednik Jos. Sabati, njegova hčerka Angela in tov. B. Krotky. Predsednik izpodbuja k